

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ЕКОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

«Затверджено»
на засіданні методичної ради ОДЕКУ
Протокол № __ від _____ 2022р.
Ректор ОДЕКУ
_____ Степаненко С.М.

НАСКРІЗНА ПРОГРАМА

практик

Спеціальність _____ 103 Науки про Землю _____
Освітня програма _____ Океанологія і гідрографія _____
Рівень вищої освіти _____ другий (магістерський) _____

«Затверджено»
на засіданні групи забезпечення
спеціальності
протокол № 5 від 22 листопада 2022р.
Голова групи Аліна Цакірзанова Ж.Р.

Наскрізна програма практики для студентів за спеціальністю 103 «Науки про Землю» ОПП «Океанологія і гідрографія» РВО магістр.

Кафедра океанології та морського природокористування Одеського державного екологічного університету (ОДЕКУ), Одеса, 2022 р.

Розробники: Берлінський М.А., д-р геогр. наук, проф.,
Ель Хадрі Ю., PhD, ст. викл.,
Сліже М.О., к.геогр.н., ас.

ВСТУП

У системі професійної підготовки майбутніх магістрів з океанології та гідрографії в навчальних закладах важлива роль належить практиці. Вона є зв'язною ланкою між теоретичним навчанням і їх самостійною працею.

Організація практичної підготовки студентів в Одеському державному екологічному університеті враховує специфіку галузі знань 10 «Природничі науки» і має наскрізний характер.

Наскрізна програма практики студентів за спеціальністю 103 «Науки про Землю» (рівня вищої освіти магістр) є основним навчально-методичним документом, який визначає усі аспекти проведення практик. Вона забезпечує єдиний комплексний підхід до організації практик, їх системність, неперервність і послідовність проходження студентами практик за роками навчання в університеті.

Наскрізна програма практики студентів спеціальності 103 «Науки про Землю» розроблена згідно з навчальним планом відповідно до освітньо-професійної програми «Океанологія та гідрографія».

Наскрізна програма практики студентів – це основний навчально-методичний документ, що відповідає освітньо-кваліфікаційній характеристиці спеціальності, формам навчання та регламентує:

- мету, зміст і послідовність проведення практики студентів в Одеському державному екологічному університеті на визначених базах практики;

- містить рекомендації щодо видів, форм і методів контролю якості підготовки (рівень знань, уміння і навички), які студенти повинні отримувати під час проходження практики; підведення підсумків практики студентів.

Метою розробки Наскрізної програми практики студентів, які одержують професійну освіту (галузь знань 10 «Природничі науки»), є запланована і структурована програма практичної підготовки студента у відповідних установах, організаціях та на підприємствах різних форм власності.

Зміст наскрізної програми практики студентів включає програми всіх етапів практичного навчання (навчальні та виробничі практики).

Дана наскрізна програма складена проектною групою на підставі і відповідно до: Закону України «Про вищу освіту», Положення про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України (наказ Міністерства освіти України від 8.04.1993 р., Положення про проведення практик здобувачів вищої освіти Одеського державного екологічного університету, затверджене Наказом ОДЕКУ № 168 від 31.10.2022 р.; освітньо-професійної програми рівня вищої освіти «магістр» зі спеціальності 103 «Науки про Землю».

На підставі наскрізної програми навчальних практик розробляються робочі програми окремих видів практик, при цьому програми практик є загальними для здобувачів вищої освіти денної та заочної форм навчання.

Практика студентів спеціальності 103 «Науки про Землю» є цілісною системою, що складається з певних структурних компонентів. Види практики з спеціальності, їх тривалість і терміни проведення визначаються освітньо-професійними програмами та навчальними планами.

При підготовці фахівців рівня вищої освіти магістр спеціальності 103 «Науки про Землю» ОПП «Океанологія та гідрографія» складовими практичної підготовки студентів до діяльності є такі види практики (табл. 1).

Таблиця 1

Назва і тривалість практики студентів за ОПП «Океанологія та гідрографія» РВО магістр спеціальності 103 «Науки про Землю»

№ з/п	Назва практики	Семестр	Обсяг практики		Форма контролю
			кредитів ЄКТС	годин	
1	Асистентська практика	1	2	60	ДЗ
2	Виробнича практика	2	6	180	ДЗ

ОПИС ПРАКТИК

Асистентська практика є складовою частиною навчального процесу студентів рівня вищої освіти (РВО) магістр за спеціальністю 103 «Науки про Землю», ОПП «Океанологія і гідрографія» і проводиться з метою придбання ними програмних компетентностей – вироблення навичок педагогічної роботи зі студентами, знайомства з методичними основами організації та проведення практичних та лекційних занять здобуття досвіду самостійної роботи, виробки вміння спілкуватися зі студентами під час проведення аудиторних занять, а також поза ними.

В результаті проходження асистентської практики студент повинен в рамках програмних результатів навчання:

Знати методологічні основи організації та проведення аудиторних занять;

Вміти проводити практичні та лекційні заняття, використовуючи методичні основи педагогічної діяльності.

Продемонструвати навички організації роботи в групах з метою вирішення складних задач в сфері океанології і гідрографії.

З цією **метою** вміти: складати плани проведення занять, спланувати час проробки запланованого матеріалу, провести бесіду зі студентами з будь-якої тематики професійного напрямку поза аудиторних занять, застосувати теоретичні знання у розв'язанні практичних проблем, формувати позитивний соціально-психологічний клімат в студентському колективі, прогнозувати і запобігати конфліктам у студентському колективі.

Асистентська практика проводиться на базі кафедри океанології та морського природокористування Одеського державного екологічного університету протягом першого семестру. Аудиторні заняття студент магістратури проводить в присутності провідного викладача кафедри або завідувача кафедри і після занять проводиться їх обговорення зі складанням відгуку, в якому визначається рівень теоретичної підготовки студента, вміння організувати та проводити аудиторні заняття, комунікабельність та вміння спілкуватися з аудиторією, схильність студента до педагогічної роботи.

Студенти при проходженні асистентської практики зобов'язані:

- до початку практики пройти інструктаж з техніки безпеки, після якого в Журналі реєстрації інструктажів з охорони праці кафедри океанології та морського природокористування ОДЕКУ робиться відповідний запис;
- до початку практики одержати від керівника практики консультації щодо оформлення всіх необхідних документів;
- у повному обсязі виконувати усі завдання, передбачені програмою практики і вказівками її керівників;
- вивчити і суворо дотримуватись правил охорони праці, техніки безпеки і виробничої санітарії;
- нести відповідальність за виконану роботу;
- своєчасно скласти відповідні звітні документи (звіт, реферат тощо) та отримати залік з практики.

Після закінчення терміну асистентської практики студент магістратури повинен скласти звіт про проходження практики, який розглядається та захищається на науковому студентському семінарі кафедри: завідувач кафедрою, науковий керівник магістра та керівник практики від кафедри. Залік виставляється за результатом захисту звіту.

Виробнича практика проводиться на завершальному етапі теоретичного і практичного навчання з цілого ряду спеціальних дисциплін і триває чотири тижні. Метою виробничої практики майбутніх магістрів є здобуття ними навичок самостійного виконання гідрографічних робіт та океанологічних досліджень, обробки отриманих результатів, їх інтерпретація та аналіз точності вимірювань на усіх етапах роботи. У відповідності з метою практики, задачами практики є ознайомлення: з сучасним обладнанням для проведення робіт (гідрографічним, навігаційним, геодезичним); з технологіями проведення робіт; з програмним забезпеченням (на етапах вимірювань і обробки даних); з характером впливу гідрометеорологічних факторів на точність отриманих даних (координат, глибин).

Внаслідок проходження практики студенти повинні **знати**:

- правила техніки безпеки при виконанні гідрографічних робіт;
- сучасні положення про порядок проведення океанографічних досліджень у Чорному та Азовському морях;
- планування, організацію та проведення гідрографічних робіт;
- сучасні технології обробки матеріалів вимірювань та формати подання матеріалів замовникам;
- вплив гідрометеорологічних факторів на точність отриманих даних;

- методи оцінювання помилок на усіх етапах отримання даних;
- сучасні стандарти гідрографічних вимірювань.

Вмісту:

- працювати на сучасному гідрографічному обладнанні;
- планувати і виконувати гідрографічні вимірювання;
- обробляти матеріали гідрографічних зйомок;
- надавати інформацію у відповідності з нормативними документами і ДЕСТ.

Базами виробничої практики можуть бути: Державне підприємство (ДП) "Держгідрографія" або організація ЧорноморНДІпроект (м. Одеса). ДП "Держгідрографія" має підрозділи у містах Одеса, Миколаїв, з відповідними районами відповідальності в акваторіях Чорного та Азовського морів. Здобувачі вищої освіти можуть самостійно пропонувати місце проходження практики з метою реалізації їх права на вільний вибір не менш ніж 25% обсягу від всього обсягу освітньої програми.

Студенти магістратури кафедри при проходженні практики зобов'язані:

- до початку практики пройти інструктаж з техніки безпеки, після якого в Журналі реєстрації інструктажів з охорони праці кафедри океанології та морського природокористування ОДЕКУ робиться відповідний запис;
- одержати від керівника виробничої практики від університету консультації щодо оформлення усіх необхідних документів, а у наукового керівника – відповідні завдання;
- своєчасно прибути на базу практики;
- ознайомитися з системою організації робіт у підрозділі;
- суворо дотримуватись правил охорони праці, техніки безпеки і виробничої санітарії;
- у повному обсязі виконувати всі завдання, передбачені програмою відповідної практики, і вказівки її керівників;
- проаналізувати і узагальнити зібрані матеріали по темі магістерської роботи, почати розробку її графічних і текстових документів;
- освоювати і з максимальною можливістю використовувати обчислювальну техніку, і, за потреби, технічні засоби автоматизованого проектування і автоматизації експериментальних досліджень;
- ознайомитися з методиками експериментальних досліджень і, за потреби, брати участь у таких дослідженнях;
- вивчити основні технологічні процеси, звернувши увагу як на традиційні, так і на найсучасніші технології;
- ознайомитися з сучасними методами організації та новими методами економічного планування робіт, методами розрахунку і забезпечення економічної ефективності роботи підрозділу;
- протягом десяти днів після прибуття з практики захистити звіт з практики.

ФОРМИ ТА МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Після проходження *асистентської практики* студент повинен скласти звіт, який приймається після виконання всіх видів робіт та оформлення необхідних матеріалів. Допуск до заліку отримують студенти, які повністю виконали програму практики. Залік виводиться кожному студентові індивідуально, виходячи з відповідей на запитання при його здачі, ініціативи та трудової дисципліни за час проходження практики.

Загальна оцінка за асистентську практику складає 100 балів.

До оцінки за практику входять:

- виконання запланованих видів робіт – 30 балів;
- оформлення звіту – 30 балів;
- захист звіту, відповідь на контрольні запитання – 40 балів.

Атестація по асистентській практиці у вигляді заліку виставляється на підставі та відповідно критеріїв, наведених у табл. 2 - табл.4.

Виробнича практика оцінюється у кількісному та якісному вигляді як самостійний вид навчання. Поточний контроль проводиться на підприємстві, де керівник практики оцінює роботу студента з урахуванням відношення студента до роботи, змісту та оформлення звіту, його знань та вмінь, і дає відгук про результати проходження практики в цілому. Крім того, кафедра океанології та морського природокористування (відповідальна за виробничу практику з океанології та гідрографії) постійно підтримує зв'язок з підприємством з метою контролю успішного проходження практики студентами.

Завершується практика підготовкою звіту. Кафедра виконує підсумковий контроль за результатами захисту студентом звіту про практику і оцінює його якість. Залік (диф.) з практики виставляється, при умові повного оформлення звіту і його захисту, у відомості встановленого зразка. При цьому, робота під час практики, оформлення та своєчасне представлення звіту оцінюється у 60 балів від загальної суми, результати захисту – у 40 балів.

При оцінюванні знань та умінь студентів використовують «Критерії оцінювання знань, умінь та навичок студентів» (табл. 2- табл.4).

Таблиця 2

Кількісні та якісні критерії оцінки

Оцінка	Критерії оцінювання
<i>Відмінно</i>	студент-практикант виявив всебічні систематизовані, глибокі знання програмного матеріалу, володіння основною і додатковою літературою, уміння виконувати завдання на рівні творчого використання, дисциплінованість, дотримання професійної етики; своєчасна підготовка звітної документації; схвальні відгуки колективу бази практики
<i>Добре</i>	повне та систематичне виконання завдань практики, успішне виконання практичних завдань, засвоєння основної та додаткової літератури, здатність до самостійного поповнення та оновлення знань; але у виконанні завдань практики наявні незначні помилки, що відображає звітна документація; схвальні відгуки колективу бази практики
<i>Задовільно</i>	ставиться за умови часткового (не менше 60 %) поверхневого виконання завдань практики, можливих суттєвих помилок; несистематичного виконання завдань практики; несвоєчасну підготовку звітної документації, пропуски практики
<i>Незадовільно</i>	виставляється студентів-практикантів за фрагментарне виконання завдань практики, порушення трудової дисципліни, пропуски практики

Таблиця 3

Шкала відповідності інтегральних оцінок в сумарній атестації по асистентській практиці у вигляді заліку

Інтегральна сума балів	Оцінка
< 60% від максимальної суми балів	Незалік
60-100% від максимальної суми балів	Залік

Таблиця 4

Шкала оцінювання за системою ЄКТС та системою університету

За шкалою ECTS	За національною системою	За системою університету (в процентах)
A	5 (відмінно)	90 - 100
B	4 (добре)	82 - 89,9
C	4 (добре)	74 - 81,9
D	3 (задовільно)	64 - 73,9
E	3 (задовільно)	60 - 63,9
FX	2 (незадовільно)	35 - 59,9
F	2 (незадовільно)	1 - 34,9

Диференційована оцінка за практику відповідно оцінювання за системою ЄКТС заноситься до заліково-екзаменаційної відомості та індивідуального навчального плану студента.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

до асистентської практики

1. Положення «Про проведення практик здобувачів вищої освіти Одеського державного екологічного університету», затверджене Вченою радою ОДЕКУ 27.10.2022 р. (Наказ №168 від 31.10.2022 р.) https://odeku.edu.ua/wp-content/uploads/pol27_2.pdf
2. Одеський державний екологічний університет. Історія і сучасність. 1932-2002, 1932-2007. Одеса: «Астропринт», 2002, 2007 р.
3. Освітньо-професійна програма (ОПП) «Гідрометеорологія», спеціальності 103 «Науки про Землю» для рівнів вищої освіти: молодший бакалавр, бакалавр <https://odeku.edu.ua/nauky-pro-zemlyu/>
4. Освітньо-професійна програма (ОПП) «Океанологія і гідрографія», спеціальності 103 «Науки про Землю» для рівня вищої освіти: магістр <https://odeku.edu.ua/nauky-pro-zemlyu/>
5. Положення про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0035-93#Text>
6. Офіційний сайт університету <https://odeku.edu.ua/>
7. Положення університету <https://odeku.edu.ua/polozhennya/>
8. Офіційний сайт кафедри з е-навчання <http://dpt18s.odeku.edu.ua/>
9. Репозитарій ОДЕКУ <http://eprints.library.odeku.edu.ua/>

до виробничої практики

1. Технология промерных работ при производстве дноуглубительных работ и при контроле глубин для безопасности плавания судов в морских портах и на подходах к ним. Инструкция. Ростов на Дону: Министерство транспорта РФ, 2004. 389 с.
2. Коломийчук Н.Д. Гидрография. (В 3-х книгах) Ленинград: ГУНИО МО СССР, 1982. Кн. 1 - 91 с., Кн. 2 - 139 с., Кн. 3 - 130 с
3. Посібник з гідрографії (Під ред. Симоненко С.В. у 2-х томах, перекл. з англ.) Київ: Держгідрографія, 2006. Т.1-248с.; Т.2-265с.
4. Kostianou A.G., Kosarev A.N. The Black Sea Environment. Springer, 2008. 457 p. <https://www.springer.com/gp/book/9783540742913>
5. R-ArcticNet (Региональные гидрографические данные сети постов Арктического региона) www.r-arcticnet.sr.unh.edu
6. Абузьяров З.К., Думанская Н.О., Нестеров Е.С. Оперативное океанографическое обслуживание. Москва, Обнинск: ИГ – СОЦИН, 2009. 275с.
7. Гидрометеорологические условия шельфовой зоны морей СССР. т. 4 Черное море. Ленинград: Гидрометеиздат, 1986. 100 с.
8. Гидрометеорология и гидрохимия морей СССР т. 4. Черное море. Вып.1 Гидрометеорологические условия. Санкт-Петербург: Гидрометеиздат, 1991. 469 с.
9. Морской технический словарь-справочник терминов. Т.1. Гидрография. Кн. 5. Морская навигация. Учебно-методическое пособие.(сост. Шубаков И.В. и др.). Одесса: принт-студия «Абрикос», 2004. 320 с.
10. Положення про порядок проведення океанографічних досліджень у Чорному та Азовському морях. Київ: "Держгідрографія", "Укрморкартографія", 2003. 44 с.
11. Андрианова О.Р. Многолетние колебания уровня Мирового океана: тенденции и причины: (монография); под. ред. Ю.Д. Шуйского. Одесса: Астропринт, 2014. 160 с.
12. Основи морезнавства. Підручник в 3 частинах. Частина II. Хімія океану. Севастополь: Морський гідрофізичний інститут, 2012. 429 с.